

**RIIGIHANGETE
VAIDLUSTUSKOMISJON**

OTSUS

Vaidlustusasja number	54-24/261546
Otsuse kuupäev	23.04.2024
Vaidlustuskomisjoni liige	Taivo Kivistik
Vaidlustus	OÜ Balti Intermed vaidlustus SA Põhja-Eesti Regionaalhaigla riigihankes „Operatsioonilauad 2“ (viitenumber 261546) otsusele tunnistada riigihanke Hankemenetlus kehtetuks
Menetlusosalised	Vaidlustaja, OÜ Balti Intermed, esindajad vandeadvokaat Erki Fels ja advokaat Gregor Saluveer Hankija, SA Põhja-Eesti Regionaalhaigla, esindaja Janika Pajula
Vaidlustuse läbivaatamine	Kirjalik menetlus

RESOLUTSIOON

RHS § 197 lg 1 p-i 5 ja § 198 lg 1 alusel

1. Rahuldada OÜ Balti Intermed vaidlustus SA Põhja-Eesti Regionaalhaigla riigihankes „Operatsioonilauad 2“ (viitenumber 261546) ning tunnistada kehtetuks SA Põhja-Eesti Regionaalhaigla otsus Hankemenetluse kehtetuks tunnistamise kohta.
2. Mõista SA-lt Põhja-Eesti Regionaalhaigla OÜ Balti Intermed kasuks välja vaidlustuse esitamisel tasutud riigilõiv 1280 eurot ja lepinguliste esindajate kulud 3250 eurot (käibemaksuta).

EDASIKAEBAMISE KORD

Halduskohtumenetluse seadustiku § 270 lg 1 alusel on vaidlustuskomisjoni otsuse peale halduskohtule kaebuse esitamise tähtaeg 10 päeva arvates vaidlustuskomisjoni otsuse avalikult teatavaks tegemisest.

ASJAOLUD JA MENETLUSE KÄIK

1. 03.07.2023. a avaldas SA Põhja-Eesti Regionaalhaigla (edaspidi ka Hankija) avatud Hankemenetlusega riigihanke „Operatsioonilauad 2“ (viitenumber 261546) (edaspidi Riigihange) Hanketeate ning tegi kättesaadavaks teised riigihanke alusdokumendid (edaspidi koos nimetatult RHAD), sh Tehnilise kirjelduse (edaspidi TK). Riigihange korraldati raamlepingu sõlmimiseks.

Pakkumuste esitamise tähtpäevaks, 30.08.2023. a, esitasid pakkumuse OÜ Balti Intermed ja AB Medical Group Eesti OÜ.

2. 06.10.2023. a tunnistas Hankija vastavaks OÜ Balti Intermed ja AB Medical Group Eesti OÜ pakkumused ja edukaks AB Medical Group Eesti OÜ pakkumuse.

16.10.2023. a esitas OÜ Balti Intermed Riigihangete vaidlustuskomisjonile (edaspidi vaidlustuskomisjon) vaidlustuse, millega taotles AB Medical Group Eesti OÜ pakkumuse vastavaks ja edukaks tunnistamise otsuste kehtetuks tunnistamist.

07.11.2023. a otsusega nr 157-23/261546 (edaspidi VAKO otsus) jättis vaidlustuskomisjon vaidlustuse rahuldamata. Vaidlustaja esitas VAKO otsusele kaebuse Tallinna Halduskohtule.

19.12.2023. a otsusega haldusasjas nr 3-23-2608 tühistas halduskohus VAKO otsuse ja Hankija otsused AB Medical Group Eesti OÜ pakkumuse vastavaks ja edukaks tunnistamiseks. Hankija esitas halduskohtu otsusele apellatsioonkaebuse Tallinna Ringkonnakohtule.

13.02.2024. a otsusega jättis ringkonnakohtu halduskohtu otsuse jõusse. Ringkonnakohtu otsus on jõustunud.

18.03.2024. a otsusega „Riigihanke „Operatsioonilauad 2“ (viitenumber 261546) kehtetuks tunnistamise otsus“ (edaspidi Otsus) tunnistas Hankija Riigihanke hankemenetluse RHS § 73 lg 3 p-i 6 alusel kehtetuks.

3. 28.03.2024. a laekus vaidlustuskomisjonile OÜ Balti Intermed (edaspidi ka Vaidlustaja) vaidlustus Hankija otsusele tunnistada hankemenetlus kehtetuks.

4. Kooskõlas riigihangete seaduse (edaspidi RHS) § 195 lg-ga 2 ja § 196 lg-dega 1 ja 3 teatas vaidlustuskomisjon 05.04.2024 kirjaga nr 12.2-10/54 menetlusosalistele, et vaatab vaidlustuse läbi esitatud dokumentide alusel kirjalikus menetluses, tegi teatavaks otsuse avalikult teatavaks tegemise aja ning andis täiendavate seisukohtade ja dokumentide esitamiseks aega kuni 10.04.2024 ja neile vastamiseks 15.04.2024. Vaidlustuskomisjoni määratud esimeseks tähtpäevaks esitas täiendavad seisukohad ning menetluskulude nimekirja Vaidlustaja. Teiseks tähtpäevaks esitas täiendavad seisukohad Hankija.

MENETLUSOSALISTE PÕHJENDUSED

5. Vaidlustaja, **OÜ Balti Intermed**, vaidlustuses ja 10.04.2024. a esitatud täiendavates seisukohtades põhjendatakse taotlust alljärgnevalt.

5.1. RHS § 73 lg 3 p-i 6 järgi on hankijal õigus tunnistada riigihanke menetlus kehtetuks põhjendatud vajaduse korral omal algatusel. Vaidlustuskomisjon on selgitanud, et põhjendatud vajadus võib olla nii hankijast sõltumatu kui ka hankijast tulenev, kuid ei tohi olla meelevaldne. Kehtetuks tunnistamise otsus on õiguspärane, kui hankija esitatud sisulised põhjendused on reaalsed, kontrollitavad, võimaldavad mõista otsuse sisu ja järeldada, et kehtetuks tunnistatava hankemenetluse jätkamine pole võimalik.

5.2. Otsuses põhjendab Hankija hankemenetluse kehtetuks tunnistamist järgmiselt:
Tulenevalt [halduskohtu] ja [ringkonnakohtu] otsustest haldusasjas nr 3-23-2608 on riigihanke tehniline kirjeldus mitmeti tõlgendatav. Kuna pärast pakkumuste esitamise tähtpäeva saabumist ei ole võimalik riigihanke alusdokumente enam muuta, kuid hankija hinnangul on riigihanke läbipaistvuse ja pakkujate võrdse kohtlemise tagamiseks vajalik riigihanke alusdokumente täpsustada, siis ei ole riigihanke tulemusel võimalik jõuda õiguspäraselt raamlepingu sõlmimiseni ning riigihanke menetlus tuleb tunnistada kehtetuks. Lihtsustatult on Hankijal kolm põhjendust:

- 1) kohtud on tuvastanud, et TK on mitmeti tõlgendatav;
- 2) kuna TK on mitmeti tõlgendatav, tuleb seda läbipaistvuse ja võrdse kohtlemise tagamiseks täpsustada;
- 3) kuna Hankijal ei ole enam võimalik RHAD-i muuta, siis ei ole võimalik õiguspäraselt jõuda lepingu sõlmimiseni.

Hankija põhjendused on otsitud ning vastuolus sellega, mida kohtud tegelikult järeldasid.

5.3. Vaidluses on oluline järgmine:

1) vaidlus kohtutes puudutas AB Medical Group Eesti OÜ pakkumuse vastavust TK p-dele 9.1 „Lauaplaat õlaoperatsioonidele“ ja 11.2 „Ekstensiooniseadmega lauaplaat“, mis on sõnastatud: *Lauaplaadi ja sobiva samba kombinatsioonis on lubatav maksimaalne patsiendi kaal ≥ 250 kg;*

2) Hankija kontrollis AB Medical Group Eesti OÜ pakkumuse vastavust selle alusel, mis on pakutud lauaplaadi keskmise plaadiosa kandevõime. Vaidlustaja leidis, et nii ei saanud pakkumuse vastavust kontrollida, kuna lauaplaat moodustub lisaks keskmisele plaadiosale ka ülejäänud lauaplaadi osadest (nt jalaosa, seljaosa jmt). Keskmise plaadiosa eraldiseisvalt on tervishoiuteenuse osutamisel asjassepuutumatu, kuna selle peal patsiente ei opereerita;

3) lauaplaadi keskmine plaadiosa ja sammas muutuvad funktsionaalseks alles siis, kui nendele kinnitatakse teisi lauaosasid lähtuvalt sellest, millist operatsiooni on vaja teostada (nt õlaoperatsiooni). Nende erinevate osade kogumis valmibki operatsioonilauaplaat selle

erinevates kombinatsioonides, mille vastavust tuli TK p-ides 9.1 ja 11.2 kontrollida;

4) kui kontrollida AB Medical Group Eesti OÜ pakkumuse vastavust pakutud õlaoperatsioonide lauaplaadi ja ekstensiooniseadmega lauaplaadi kandevõimet kogu kombinatsiooni kompleksuses, ei vasta pakkumus TK p-idele 9.1 ja 11.2.

Halduskohtu ega ringkonnakohtu otsustest ei tulene, et TK on mitmeti tõlgendatav, nagu Hankija Otsuses väidab. See, et Hankija TK tingimusele vastavust ebaõigesti kontrollis, ei tee TK tingimust objektiivselt mitmeti mõistetavaks. Selle loogika alusel võiks iga TK tingimust pidada mitmeti mõistetavaks - piisab üksnes sellest, et hankija seda valesti kohaldab. Nagu ringkonnakohus selgitas: *Hankija määrab hanketingimused kindlaks, kuid ta ei saa pärast pakkumuste esitamist tõlgendada ja kohaldada hanketingimusi meelevaldselt.*

5.4. Hankija põhjendus on vastuolus jõustunud kohtuotsusega. Ringkonnakohus ei leidnud, et TK on mitmeti mõistetav vaid järeldas, et ainuõige tõlgendus TK p-idest 9.1 ja 11.2 on Vaidlustaja tõlgendus, selgitades mh:

1) *TK p-de 9.1 ja 11.2 tõlgendamisel ei võimalda nende tingimuste sõnastus ega TK-s üldiselt kasutatud sõnastus jõuda järelduseni, et pakkujad ei pidanud pakkuma selliseid operatsioonilaudu, mille puhul maksimaalne patsiendi kaal võib olla väiksem kui 250 kg, kui vastavalt õlaoperatsiooniks kasutatavale operatsioonilauale ja ortopeedilisele operatsioonilauale koos ekstensiooniseadmega on lisatud sambale ja lauaplaadi keskmisele osale ka vajalikud lisaplaadid;*

2) *TK p-s 9.1 on kasutatud patsiendi maksimaalse kaalu mõistet. Seda mõistet ei saa samastada samba ja lauaplaadi kombinatsioonis lubatava koormustaluvusega. Patsiendi opereerimiseks ei kasutata õlaoperatsioonide puhul üksnes keskmist operatsioonilaua osa, mis on kinnitatud sambale. [---] Lauaplaadina ei ole TK-s selgelt mõistetud üksnes operatsioonilaua seda keskmist osa, mis kinnitub sambale ja mille külge kinnitatakse vajalikud lisaplaadid ja -seadmed;*

3) *Olukorras, kus õlaoperatsioonideks kasutatav operatsioonilaud peab koosnema mitmest moodulist (lisaks sambale ja keskmisele lauaplaadile ka jalaosa ja seljaosa plaadid, peatugi, günekoloogilise väljalõikega vaagnaosa plaat ja küljetoed), tuleb lauaplaadina õlaoperatsioonidele silmas pidada nende operatsioonilaua osade vajalikku kombinatsiooni. [---] Sama järeldus tuleb teha ka TK p 11.2 osas;*

4) *Teistsuguse tõlgenduse välistab juba see, et hankija eesmärk ei saanud olla selliste operatsioonilaudade ostmine, millel on küll tugev sammas ja operatsioonilaua keskmine plaat, ent mille lisaplaadid ja -seadmed on sellise konstruktsiooniga ja sellisest materjalist, mis vähendavad patsiendi maksimaalset kaalu kogu operatsioonilaul märgatavalt. Üksnes keskmise lauaplaadi kandevõime ei võimalda ringkonnakohtu hinnangul tagada hankija vajadustele vastavate operatsioonilaudade saamist.*

Ringkonnakohus nõustus ka halduskohtu seisukohtadega, kes oli omakorda nõus Vaidlustajaga. Halduskohus märkis mh järgmist: *Loogiliseks ja hanke eesmärgiga kooskõlas olevaks ei saa pidada vastustaja väljendatud seisukohta, mille kohaselt seadis hankija kaalu piiangu kombinatsioonile, mis konkreetset operatsiooni läbi viia ei võimalda.*

5.5. Ebaõige on seega Hankija põhjendus, et kohtud on tuvastanud, et TK on mitmeti mõistetav. Kohtute arvates on TK selge. Hankija Otsus on rajatud jõustunud kohtuotsusega vastuolus olevale põhjendusele.

5.6. Otsusest jääb arusaamatuks, miks on läbipaistvuse ja pakkujate võrdse kohtlemise tagamiseks vajalik RHAD-i täpsustada. Hankija ei ole selgitanud, kuidas RHAD neid üldpõhimõtteid rikub. Halduskohus ja ringkonnakohus ei andnud suunist, et TK on ebaselge või Hankija pidanuks TK tingimused sätestama selgemalt. Samuti ei ole kohtud järeldanud, et pakkujaid on ebavõrdselt koheldud.

5.7. Hankija põhjendus, et kuna tal ei ole enam võimalik RHAD-i muuta, siis ei ole võimalik õiguspäraselt jõuda lepingu sõlmimiseni on meelevaldne ning ringkonnakohtu otsusest ei järeldu. Kohtuotsuse mõju hankemenetlusele on see, et AB Medical Group Eesti OÜ pakkumus on mittevastav. Kui jõustunud otsus ei võimalda Hankijal õiguspäraselt lepingu sõlmimiseni jõuda, siis järeldub sellest, et Hankija arvates on õigusvastane, et ta ei saa enam lepingut sõlmida AB Medical Group Eesti OÜ-ga, vaid peab seda tegema Vaidlustajaga. Selline arusaam on riigihanke korraldamise üldpõhimõtetega vastuolus.

5.8. Kuigi Hankija otsuse õiguspärasust saab kontrollida vaid otsuses esitatud põhjenduste alusel, puudub Hankijal ka põhjendatud vajadus hankemenetluse kehtetuks tunnistamiseks.

Ei ole vaidlust, et Hankijal on riigihanke esemeks olevaid operatsioonilaudu vaja - Hankija on neid üritanud hankida alates 2022. aasta keskpaigast ning soovib nüüd korraldada nende saamiseks juba kolmanda hankemenetluse. Vaidlustaja on pakkunud TK-le vastavaid operatsioonilaudu. Riigihanke eeldatav maksumus on 7 600 000 eurot. Vaidlustaja pakkumuse maksumus (eeldatav seadmete ja hoolduse summaarne kogumaksumus) on sellest rohkem kui poole väiksem 3 527 910 eurot. Isegi maksimaalne seadmete, korralise hoolduse ja remondifondi summaarne kogumaksumus jääb alla eeldatava maksumuse, s.o 7 598 010 eurot. Seega saaks Hankija koheselt sõlmida lepingu ettevõtjaga, kes pakub TK-le vastavaid tooteid ning seda odavamalt, kui Hankija eeldas. Selle asemel korraldab Hankija uue menetluse, kuna TK on *mitmeti mõistetav*, kuigi selle seisukoha on ringkonnakohus ümber lükanud.

5.9. 10.04.2024. a esitas Vaidlustaja täiendavad seisukohad.

5.9.1. Vastuses vaidlustusele esitas Hankija vaidlustus- ja kohtupraktikat selle kohta, et hankijal on hankemenetluse kehtetuks tunnistamisel lai kaalutlusruum, seostamata seda vaidluse asjaoludega. Vaidlustaja ei väida, et Hankijal ei ole Riigihanke hankemenetluse kehtetuks tunnistamisel ulatuslikku vabadust, kuid Hankija põhjendused ei saa olla meelevaldsed, ebaõiged ja vastuolus jõustunud kohtuotsusega.

5.9.2. Väide, et TK on mitmeti tõlgendatav, oli haldusasjas nr 3-23-2608 üks Hankija põhiargumente. Nii halduskohus kui ringkonnakohus lükkasid selle argumendi ümber – kohtute arvates on TK selge ja võimaldab vaid üht, s.t Vaidlustaja tõlgendust.

5.9.3. Kui Hankija ei nõustunud ringkonnakohtu järeldusega, oleks ta pidanud otsuse edasi kaebama. Hankija üritab taasavada vaidlust, mis on lõppenud. Vaidlustuskomisjonil puudub õiguslik alus lükata ümber ringkonnakohtu poolt järeldatu.

5.9.4. Hankija teeb vastuses vaidlustusele vaidlustuskomisjoni ja kohtute otsustest ebaõigeid järeldusi.

5.9.4.1. VAKO otsus on tühistatud ega evi mingit õigusjõudu. Kui Hankija tugines Otsuse tegemisel VAKO otsusele, on tegemist kaalutlusveaga.

5.9.4.2. Hankija väidab mh, et alles *kohtumenetluses selgus, et tingimused ei olnud üheselt mõistetavad, vajades tingimuse mõistmiseks tõlgendamist*. Ebaõige on Hankija järeldus, et kuna TK-d tõlgendati, siis on tegemist mitmeti mõistetava tingimusega. See, et TK-d kui eelhaldusakti tõlgendatakse, ei tähenda, et võimalikke tõlgendusi on mitu.

5.9.4.3. Hankija väide, et *halduskohus asus oma otsuses seisukohale, et TK tingimused [---] on mitmeti mõistetavad, mis tähendab, et need vajasid kohtu hinnangul tõlgendamist*, on ebaõige. Halduskohus ei ole asunud otsuses sellisele seisukohale vaid väitis, et *kaebaja ja vastustaja saavad [TK-st] aru erinevalt*, mille tõttu on tegemist vaidlusega, mis puudutab TK tõlgendamist. Tegemist on sissejuhatava märkusega, kuidas kaebust lahendada: tuleb tõlgendada ehk tuvastada TK sisu. Halduskohus ei väida, et TK võimaldab mitut tõlgendust, vaid jõuab otsuses üheainsa tõlgenduseni.

5.9.5. Asjakohatu on Hankija väide, et kui tõlgendada TK tingimusi Vaidlustaja (ja kohtute) viisil, ei vastaks ka Vaidlustaja pakkumus TK tingimustele. Hankija ei ole sellele põhjendusele Otsuses viidanud. Põhjendatud vajaduseks hankemenetluse kehtetuks tunnistamisel RHS § 73 lg 3 p-i 6 kontekstis ei saa pidada Hankija arvamust, et Vaidlustaja pakkumus on mittevastav. Kui Hankija arvates on Vaidlustaja pakkumus RHAD-ile mittevastav, peab ta tegema pakkumuse tagasilükkamise otsuse (RHS § 114 lg 2).

5.9.6. Hankija ei saa Vaidlustaja pakkumuse edukaks tunnistamise asemel tunnistada hankemenetlust kehtetuks, kuna ta peab tõenäoliseks, et sellest tekiks vaidlus.

5.9.7. Vaidlustuskomisjoni praktika järgi peab hankija otsus riigihanke kehtetuks tunnistamiseks võimaldama järeldada, et kehtetuks tunnistatava hankemenetluse jätkamine pole võimalik. Hankija väidab, et menetluse jätkamine ei ole võimalik ega otstarbekas. Ükski Hankija põhjendus ei võimalda sellisele järeldusele jõuda. Halduskohus ega ringkonnakohus ei andnud suunist, et TK on ebaselge või Hankija pidanuks TK tingimused sätestama selgemalt.

5.9.8. Hankija väidab, et *kohtute poolt esitatud tõlgendus ei arvesta hankija vajadusi*, kuid ei ole selgitanud, millised tema vajadused on. Kohtuvaidluses ei olnud Hankija vajaduseks justkui see, et operatsioonilaudadel on võimalik opereerida täiskasvanud inimest. Hankija väitel ei olnud TK-s sätestatud lauaplaatidele nende erinevates kombinatsioonides (nt õlaoperatsiooni tegemiseks õlaoperatsiooni kombinatsioonis) mis tahes minimaalset patsiendi kandevõime nõuet. Kohus lükkas selle tõlgenduse ümber ja leidis, et TK-s siiski on need nõuded olemas – nt TK p-s 9.1 on sätestatud kaalunõue kogu õlaoperatsioonide kombinatsioonile (kandevõime vähemalt 250 kg patsient) ja TK p-s 11.2 kaalunõue kogu ekstentsiooniseadmega lauaplaadi kombinatsioonile (kandevõime vähemalt 250 kg patsient).

5.9.9. Hankija väidab, et *olukorras, kus TK tingimuse tegelik sisu selgub alles kohtumenetluses, ei ole tagatud pakkujate võrdne kohtlemine*. See, et pakkumuse vastavuse üle toimub vaidlus, ei tähenda, et TK sisu selgus alles kohtumenetluses. TK on olnud sama alates pakkumuste esitamise hetkest.

5.9.10. Hankija väidab, et talle on oluline hankida seadmeid, mis vastavad Hankija vajadustele ning on majanduslikult soodsaimad. Hankija viitab, et sõlmides lepingu Vaidlustajaga, hangiks ta seadmed, *mis ületavad hankija vajadusi ning mille maksumus on hankija vajadustele vastavate seadmete maksumusest ligikaudu 765 000 eurot kallimad*, mille tõttu *ei ole tagatud riigihanke eesmärkide (RHS § 2 lg 1) täitmine ning riigihanke menetluse jätkamine on muutunud hankija jaoks ebaotstarbekaks*. Hankija põhjendused on meelevaldsed.

Vaidlustaja ja AB Medical Group OÜ pakkumuste maksumused ei ole omavahel võrreldavad, kuna üksnes Vaidlustaja pakkumus vastab TK-le. Seejuures on Vaidlustaja pakkumuse maksumus riigihanke eeldatavast maksumusest poole väiksem.

5.9.11. Hankija põhjendab vastuses vaidlustusele hankemenetluse kehtetuks tunnistamist ka sellega, et tema majanduslikud võimalused on muutunud ning kohtuotsuse tõttu on kadunud konkurents. Vaidlustaja on analüüsinud ka teisi põhjendusi, mis peaksid õigustama menetluse kehtetuks tunnistamist (Hankija vajadused on muutunud, Vaidlustaja pakkumus on mittevastav, võib tekkida uus vaidlus), kuid ühtegi nendest põhjendustest riigihanke menetluse kehtetuks tunnistamise otsus ei sisalda. Vaidlustuskomisjon peab hindama Hankija otsuse õiguspärasust selle vastuvõtmise aja seisuga.

Hankija põhjendusest ei ole võimalik välja lugeda, et muutunud on tema vajadused või majanduslikud võimalused, konkurents on kadunud või Vaidlustaja pakkumus on mittevastav. Hankija põhjendus seisneb selles, et kohtuotsusest tulenevalt on TK mitmeti tõlgendatav ning seetõttu ei ole võimalik jõuda õiguspäraselt lepingu sõlmimiseni. Muid põhjendusi Hankija esitanud ei ole. Põhjendus, mille Hankija on Otsuses esitanud, on jõustunud kohtuotsusega vastuolus. Hankija täiendavalt esitatud põhjendusi ei saa Otsuse õiguspärasuse hindamisel arvestada. Vaidlustuskomisjon on varasemas praktikas selgitanud, et hankija ei saa asuda põhjendusi riigihanke menetluse kehtetuks tunnistamiseks esitama alles vaidlustusmenetluses. Erandiks on olukord, kus hankija tõendab veenvalt, et ta lähtus tagantjärele esitatud kaalutlustest ka otsuse vastuvõtmisel.

6. Hankija, **SA Põhja-Eesti Regionaalhaigla**, vaidleb vaidlustusele vastu (Hankija vastus esitati 04.04.2024 ja 15.04.2024 kirjadega) ning palub jätta selle rahuldamata alljärgnevatel põhjustel.

6.1. Vaidlustus tugineb ebaõigele eeldusele, et Hankija tunnistas hankemenetluse kehtetuks ilma selleks põhjuseid omamata.

6.2. Hankija ei nõustu Vaidlustajaga, et Hankija tunnistas hankemenetluse kehtetuks meelevaldselt, sest ei soovi Vaidlustajaga lepingut sõlmida. Riigihanke hankemenetluse kehtetuks tunnistamise tingis Hankija põhjendatud vajadus RHS § 73 lg 3 p-i 6 mõttes.

6.3. Hankija hinnangul võimaldavad Otsuses toodud põhjendused mõista Hankija vajadust hankemenetluse kehtetuks tunnistamiseks.

6.4. RHS § 73 lg 3 p-s 6 sisalduva mõiste *põhjendatud vajadus* puhul on tegemist määratlemata õigusmõistega ja mõiste sisustamise kohustus lasub Hankijal. Hankija nõustub, et menetlust ei tohi kehtetuks tunnistada meelevaldselt ning Hankija ei olegi seda teinud.

Otsuse põhjendustest nähtub, et hankemenetlus tunnistati kehtetuks, sest haldusasja nr 3-23-2608 menetluses selgus, et TK on mitmeti tõlgendatav. Riigihanke läbipaistvuse ja pakkujate võrdse kohtlemise tagamiseks vajab TK täpsustamist, kuid praeguses menetlusetapis ei ole TK-d võimalik enam muuta ning seetõttu ei ole võimalik õiguspäraselt jõuda raamlepingu sõlmimiseni.

6.5. Hankija on hankemenetluse kehtetuks tunnistamisel arvestanud riigihanke korraldamise üldpõhimõtetega. Hankija kaalus ja hindas, milline oleks proportsionaalseim lahendus ning jõudis järeldusele, et üldpõhimõtete järgimine on tagatud vaid hankemenetluse kehtetuks tunnistamisel. Vastasel juhul ei ole võimalik õiguspäraselt jõuda hankelepingu sõlmimiseni.

RHS § 73 lg 3 p-s 6 sätestatud õiguse eesmärgiks on välistada lepingu sõlmimise kohustus olukorras, kus hankija saaks riigihanke tulemusel asja, teenuse või ehitustöö, mis ei vasta tegelikult tema vajadustele. Kui hankijal oleks lepingu sõlmimise kohustus, siis võiks see rikkuda läbipaistvuse (RHS § 3 p 1) või võrdse kohtlemise põhimõtet (RHS § 3 p 2), olukorras, kus riigihanke tingimused ei olnud selged ja ühemõttelised või need sisaldasid piiravaid tingimusi. Ka Euroopa Kohtu praktikast tulenevalt ei ole hankijal kohustust riigihanget igal juhul lõpuni menetleda, st lepingut sõlmida. Ettevõtetal ei ole õigust nõuda hankelepingu sõlmimist, mistõttu ei saa neil olla ka selleks õigustatud ootust.

RHS § 73 lg 3 p 6 annab hankijale võimaluse riigihanke menetlus lõpetada olukorras, kus selle jätkamine ja hankelepingu sõlmimine ei ole kas võimalik või otstarbekas. Hankija on jõudnud järeldusele, et menetluse jätkamine olemasolevas olukorras ei ole võimalik ega otstarbekas. Riigihanke läbipaistvuse ja pakkujate võrdse kohtlemise tagamiseks on vaja TK-d täpsustada ning selline vajadus selgus haldusasja nr 3-23-2608 menetluses tehtud kohtuotsuse jõustumisel.

6.6. Hankija pidas vajalikuks tunnistada hankemenetlus kehtetuks, sest haldusasja nr 3-232608 menetluses ilmnas, et TK tingimused ei ole selged ning üheselt mõistetavad. Hankija ei nõustu Vaidlustaja väitega, et kohtuotsustest ei tulene TK mitmeti tõlgendatavus ning kohtud ei ole öelnud, et TK oli mitmeti mõistetav.

Hankija sooviks on osta operatsioonilaudu, mis vastavad TK-s kirjeldatud nõuetele. Hankija kehtestas Riigihankes oma kogemustele ja vajadustele vastavad nõuded, mis pidid tagama pakkujate võrdse kohtlemise ja konkurentsi, kirjeldades neid TK-s, kuid kohtumenetluses selgus, et tingimused ei olnud üheselt mõistetavad, vajades mõistmiseks tõlgendamist. Alles kohtumenetluses selgus, kuidas kohtu tõlgendusel peaks vaidlusaluseid tingimusi lähtudes sarnase mõistliku isiku kriteeriumist mõistma. Kohtute tõlgendus ei arvesta aga Hankija vajadusi, mis tähendab, et hanketingimused vajavad täpsustamist.

Esimeses vaidlustuses mõistis vaidlustatud tingimusi (TK p-id 9.1 ja 11.2) sarnaselt Hankijale ka vaidlustuskomisjon. Halduskohus asus oma 19.12.2023 otsuses seisukohale, et TK tingimused, mis näevad ette operatsioonilaudadele patsiendi kaalupiirangud, on mitmeti mõistetavad. Halduskohus tõlgendas vaidlusaluseid TK p-te viisil, mis ühtis Vaidlustaja tõlgendusega, asudes seisukohale, et operatsioonilaua kaalupiirangut tuleb arvestada tervikuna, arvestades konkreetse laua eriotstarbelist kompleksust. Ringkonnakohus nõustus halduskohtu põhjendustega, selgitades täiendavalt, et TK-s on mõisteid kasutatud erinevates tähendustes ning tingimuse mõistmisel tuleb silmas pidada selle konteksti. Olukorras, kus mõisteid on kasutatud mitmes tähenduses ning nende mõistmiseks on vaja silmas pidada konteksti, on tegemist ebaselgete tingimustega.

6.7. Kohtud tõlgendasid haldusasja menetluses RHAD-i tingimusi vaid ulatuses, milles Vaidlustaja esitas esimese vaidlustuse. See tähendab, et kohtumenetluse tulemusena lahendati vaidlus vaid kahe konkreetse tingimuse (TK p-d 9.1 ja 11.2) osas. Ringkonnakohus mainis oma otsuses, et asja lahendamisel ei oma tähtsust, kas kaebaja (Vaidlustaja) pakkumus vastas hanketingimustele või mitte. Kohus lahendas vaidlust väga piiratud ulatuses ning ülejäänud tingimuste osas seisukohta ei kujundanud. Kohtuotsuste põhjendustest lähtudes pidas Hankija vajalikuks vaadata RHAD üle tervikuna, et välistada muud võimalikud ebaselgused ja mitmeti mõistetavused ning tuvastaski RHAD-is tingimused, mis vajavad täpsustamist.

6.8. Nagu ka ringkonnakohus oma otsuses viitas, ei olnud TK-s mõisteid kasutatud läbivalt samas tähenduses, mis muudab tingimused ebaselgeks. Kui tõlgendada TK tingimusi Vaidlustaja (ja kohtute) viisil, siis ei vastaks ka Vaidlustaja pakkumus TK p-ile 11.9. Vaidlustaja vaidles Hankija seisukohale kohtumenetluses vastu, mis tähendab, et TK p-s 11.9 kehtestatud tingimust mõistavad pooled erinevalt ning edasiste vaidluste vältimiseks tuleb tingimust täpsustada.

6.9. Juhul, kui RHAD on ebaselge, on tegemist põhjendatud vajadusega hankemenetlus kehtetuks tunnistada. Kui RHAD ei ole sõnastatud selgelt, täpselt ja ühemõtteliselt, ei ole ühelt poolt huvitatud isikutel võimalik võrdsetel alustel pakkumust koostada, mistõttu rikub ebaselge RHAD läbipaistvuse põhimõtet (RHS § 3 p 1) ja võib viia ka isikute ebavõrdse kohtlemiseni (RHS § 3 p 2). Olukorras, kus tehnilise tingimuse tegelik sisu selgub alles kohtumenetluses, ei ole tagatud pakkujate võrdne kohtlemine ja konkurents ning ei ole välistatud, et Riigihanke oleks pakutud ka riigihanke tingimustele (kohtute tõlgenduse kohaselt) vastavaid tooteid.

6.10. Kohtumenetluse tulemusena on Hankija olukorras, kus Riigihanke tulemusel hangitavad seadmed ületaksid Hankija vajadusi. Hankija jaoks on oluline hankida seadmeid, mis vastavad Hankija vajadustele ning on majanduslikult soodsaimad. Hankides seadmeid, mis ületavad Hankija vajadusi ning mille maksumus on Hankija vajadustele vastavate seadmete maksumusest ligikaudu 765 000 eurot kallimad, ei ole tagatud riigihanke eesmärkide (RHS § 2 lg 1) täitmine ning hankemenetluse jätkamine on muutunud Hankija jaoks ebaotstarbekaks.

6.11. Vaidlustaja on hankemenetluses osalemise avalduse p-is 5 kinnitanud, et nõustub asjaoluga, et Hankijal on õigus RHS § 73 lg 3 p-i 6 alusel hankemenetlus kehtetuks tunnistada, muuhulgas juhul, kui hankemenetluse jätkamine on olukorra muutumise tõttu muutunud Hankija jaoks ebaotstarbekaks ja juhul, kui peale pakumuste avamist selgub, et Hankija on oma vajadusi tehnilises kirjelduses valesti kirjeldanud. Praegusel juhul ei vasta TK tingimused enam Hankija vajadustele (vajadused on TK-s valesti kirjeldatud) ning Vaidlustaja on andnud oma nõusoleku hankemenetluse kehtetuks tunnistamiseks.

6.12. Tänapäevaks on selgunud, et muutunud on ka Hankija majanduslikud võimalused ning Hankijal tuleb lähtuvalt nõukogu kinnitatud eelarvest kulusid ulatuslikult piirata. Seetõttu on eriti oluline mitte hankida Hankija vajadusi ületavaid seadmeid kõrgema hinna eest.

6.13. 15.04.2024 esitas Hankija täiendavad seisukohad.

6.13.1. Vaidlustaja täiendav seisukoht lähtub ekslikust eeldusest, et hankemenetluse kehtetuks tunnistamisel sai Hankija arvestada vaid neid TK tingimusi, mille üle pooltel oli eelnevalt vaidlus (s.o TK p-id 9.1 ja 11.2). Hankemenetluse kehtetuks tunnistamisel hindas Hankija TK tingimusi tervikuna ning järeldas, et TK tingimused ei olnud üheselt mõistetavad ning Hankija tegelik tahe jääb ebaselgeks. Riigihangete korraldamise üldpõhimõtetega kooskõla tagamiseks tunnistab Hankija hankemenetluse kehtetuks.

6.13.2. Hankemenetluse kehtetuks tunnistamise otsusest peab olema arusaadav, millisel põhjusel on hankija pidanud vajalikuks menetluse kehtetuks tunnistada. Otsuses välja toodud reaalsed asjaolud ning põhjendused on piisavad mõistmaks Hankija kaalutlusi. Vaidlustusele esitatud vastuses on Hankija Otsuse põhjendusi täpsustanud. Otsuses kajastatud põhjenduste ja kaalutluste täpsustamine ja selgitamine vaidlustusmenetluses ei ole keelatud.

6.13.3. Vaidlustaja soovib vaidluse sisu laiendada. Ebaõige on Vaidlustaja väide, nagu oleks kohtute arvates TK selge, võimaldades vaid üht, st Vaidlustaja tõlgendust. Kohtud ei ole TK osas tervikuna seisukohta kujundanud. Ka vaidlustatud tingimuste osas ei öelnud kohtud, et need olid selged, vastupidi, kohtute arvates olid tingimused mitmeti mõistetavad. Käesoleval ajahetkel ei toimu vaidlus TK p-de 9.1 ja 11.2 tõlgendamise üle. Samuti ei vasta tõele Vaidlustaja väide, nagu oleks Hankija põhjendanud hankemenetluse kehtetuks tunnistamist vaid sellega, et *tulenevalt [halduskohtu] ja [ringkonnakohtu] otsustest haldusasjas nr 3-23-2608 on riigihanke tehniline kirjeldus (TK) mitmeti tõlgendatav*. Hankija otsus sisaldas ka muid põhjendusi.

VAIDLUSTUSKOMISJONI PÕHJENDUSED

7. RHS § 73 lg 3 p-ist 6 tulenevalt võib hankemenetlus lõppeda *hankemenetluse kehtetuks tunnistamisega hankija enda otsusega [---] põhjendatud vajaduse korral omal algatusel*. RHS ei sätesta konkreetseid asjaolusid, millistel juhtudel on hankija õigustatud nimetatud otsust tegema ja Eesti kohtupraktikas tunnustatakse hankija väga laia kaalutlusruumi hankemenetluse kehtetuks tunnistamisel. Vaidlustuskomisjoni ja kohtute läbiv seisukoht on,

et hankemenetluse kehtetuks tunnistamisel on õiguspärane iga kaalutlus, mis on kooskõlas riigihanke korraldamise üldpõhimõtetega (RHS § 3) ning on reaalne (Tallinna Ringkonnakohtu otsus asjas nr 3-18-452, p 13).

Euroopa Kohus on leidnud, et hankemenetluse lõpetamiseks ei pea hankijal olema mõjuvaid põhjuseid ning hankemenetluse lõpetamine ei ole piiratud erijuhtudega (Euroopa Kohtu lahendi nr C-27/98 p-d 23 ja 25).

8. Kohtupraktikas on korduvalt rõhutatud, et mida ulatuslikum on diskretsiooniruum, seda põhjalikum peab olema motivatsioon, st käesoleval juhul, et Otsuse põhjendus peab nii Vaidlustajat kui ka vaidlustuskomisjoni veenma selles, et Hankija on diskretsiooni teostades arvestanud olulisi ja asjakohaseid asjaolusid ning et kaalumine on toimunud ratsionaalselt. Seega hankemenetluse kehtetuks tunnistamise otsus on õiguspärane, kui Hankija esitatud põhjendused on reaalsed, kontrollitavad, võimaldavad mõista otsuse sisu ja järeldada, et kehtetuks tunnistatava hankemenetluse jätkamine pole võimalik.

9. Otsuses põhjendatakse Riigihanke hankemenetluse kehtetuks tunnistamist järgmiselt: *Tulenevalt Tallinna Halduskohtu 19.12.2023 ja Tallinna Ringkonnakohtu 13.02.2024 otsusest haldusajal nr 3-23-2608/23 on riigihanke tehniline kirjeldus mitmeti tõlgendatav. Kuna pärast pakkumuste esitamise tähtpäeva saabumist ei ole võimalik riigihanke alusdokumente enam muuta, kuid hankija hinnangul on riigihanke läbipaistvuse ja pakkujate võrdse kohtlemise tagamiseks vajalik riigihanke alusdokumente täpsustada, siis ei ole riigihanke tulemusel võimalik jõuda õiguspäraselt raamlepingu sõlmimiseni ning riigihanke menetlus tuleb tunnistada kehtetuks.*

Seega on Hankija esitanud Otsuses sisuliselt kolm põhjendust:

1) haldus- ja ringkonnakohtu poolt haldusasjas nr 3-23-2608/23 tehtud otsustest tulenevalt on Riigihanke tehniline kirjeldus mitmeti tõlgendatav;

2) mitmeti tõlgendatavuse tõttu on Hankijal riigihanke läbipaistvuse ja pakkujate võrdse kohtlemise tagamiseks vaja täpsustada riigihanke alusdokumente;

3) riigihanke alusdokumentide täpsustamise vajaduse tõttu ei ole Riigihanke tulemusel võimalik jõuda õiguspäraselt raamlepingu sõlmimiseni.

10. Vaidlustuskomisjon on seisukohal, et Otsuse põhjendusest ei nähtu, et Hankijal oleks tegelik ja põhjendatud vajadus hankemenetluse kehtetuks tunnistamiseks.

10.1. Vaidlustuskomisjon nõustub Vaidlustajaga, et Hankija mõistab Tallinna Halduskohtu 19.12.2023 otsust nr 3-23-2608 ja Tallinna Ringkonnakohtu 13.02.2024 otsust nr 2608 valesti. Eelnimetatud otsustest ei tulene, et Riigihanke tehniline kirjeldus on mitmeti tõlgendatav, vaid see, kuidas TK p-te 9.1 ja 11.2 tuleb mõista, ehk mis on nende punktide tegelik sisu. Tõlgendamise tulemusena on TK p-ide 9.1 ja 11.2 sisu jõustunud kohtuotsusega tuvastatud ning mingit täiendavat eriarvamust nende osas enam olla ei saa.

10.2. Kohtud on vaadanud vaidluse läbi kaebuse ulatuses (see puudutab esmalt AB Medical Group OÜ pakkumuse vastavust või mittevastavust TK p-idele 9.1 ja 11.2) ning mingit lisahinnangut tehnilisele kirjelduse muudele punktidele nad ei andnud ega pidanudki andma. Seega on arusaamatu Hankija vastuses vaidlustusele esitatud seisukoht, et *kohus lahendas asja ainult väga piiratud ulatuses ning ülejäänud tingimuste osas seisukohta ei kujundanud*. Milleks pidid kohtud kujundama seisukoha tingimuste osas, mille üle vaidlust polnud? Samas ei nähtu Otsusest, milliste tehnilise kirjelduste punktide mitmeti tõlgendatavust kohtud ei hinnanud ning mida ja miks peab Hankija mitmeti tõlgendatavuse põhjusel vajalikuks tehnilises kirjelduses muuta. Hankija pole selgitanud seda ka vaidlustusmenetluses.

10.3. Otsusest ei ole arusaadav, kuidas saab asjaolust, et kohtumenetluses on tuvastatud TK p-ide 9.1 ja 11.2 sisu, mille tulemusena tunnistati kehtetuks Hankija otsused AB Medical Group OÜ pakkumuse vastavaks ja edukaks tunnistamiseks, tuleneda võimalus pakkujate võrdse kohtlemise ning riigihanke läbipaistvuse põhimõtete rikkumiseks, mille tõttu on vajadus muuta riigihanke alusdokumente. Pakkumused esitati juba 30.08.2023, lähtudes kehtivast RHAD-ist. Kohtud ei ole oma otsustega riigihanke alusdokumentides (s.h vaidluse esemeks olnud TK p-ides 9.1 ja 11.2) midagi muutnud vaid üksnes tuvastanud selle, kuidas neid algusest peale tuli mõista.

10.4. Hankija ei ole Otsuses põhjendanud, miks ei ole hankemenetlusega jätkamisel võimalik jõuda raamlepingu sõlmimiseni ning Hankijal tuleb hankemenetlus kehtetuks tunnistada.

Kuigi otsused, millega Hankija tunnistas AB Medical Group OÜ pakkumuse vastavaks ja edukaks, on tunnistanud kohtumenetluses kehtetuks, on kehtiv Hankija otsus Vaidlustaja pakkumuse vastavaks tunnistamiseks. Seega ei ole Hankijal põhimõtteliselt takistust tunnistada Vaidlustaja pakkumuse edukaks ning sõlmida raamleping, millega hankemenetlus lõpeks RHS § 73 lg 3 p-i 1 alusel, või lükata Vaidlustaja pakkumuse tagasi, kui ka see ei vasta TK-s esitatud tingimustele, nagu Hankija väidab vaidlustusmenetluses, millega hankemenetlus lõpeks RHS § 73 lg 3 p-i 2 alusel. See, et mõlema otsusega võib kaasnedä vaidlustuse esitamine, nagu selgitab Hankija vastuses vaidlustusele, ei ole legitiimne põhjus hankemenetluse kehtetuks tunnistamiseks.

11. Vaidlustuskomisjon leiab, et lisaks sellele, et Otsuses endas puuduvad sisulised põhjendused hankemenetluse kehtetuks tunnistamiseks, ei ole Hankija põhjendanud vajadust hankemenetluse kehtetuks tunnistamiseks ka vaidlustusmenetluses, rääkimata tõendamisest, et Hankija lähtus nendest kaalutlustest juba Otsuse tegemisel.

Lisaks juba käsitletud asjaoludele on Hankija vastuses vaidlustusele välja toonud, et hankemenetluse kehtetuks tunnistamise vajadus tuleneb eelkõige sellest, et TK sõnastuse tõttu (Hankija väitel kohtute tõlgenduse tõttu) ei vasta TK-s kirjeldatud riigihanke ese Hankija vajadustele (väidetavalt ületavad TK nõuetele vastavad seadmed Hankija vajadusi ning on seetõttu ka kallimad), mistõttu hanketingimused vajavad täpsustamist. Vaidlustuskomisjon mõnab, et RHS ei kohusta hankijat hankima midagi, mida ta tegelikult ei vaja, kuid praegusel juhul on Hankija jätnud mitte üksnes Otsuses vaid ka vaidlustusmenetluses isegi kõige üldisemalt näitamata, milliseid muudatusi peab Hankija vajalikuks riigihanke alusdokumentides teha, et hanketingimused oma tegelike vajadustega kokku viia.

Ka vastuses vaidlustusele toodud viide vajadusele eelarvelisi kulusid ulatuslikult piirata on niivõrd üldsõnaline ning tõendamata, et sellest lähtudes ei ole võimalik asuda seisukohale, et hankemenetluse kehtetuks tunnistamine oleks käesoleval juhul põhjendatud, ehkki soetusteks vajaliku raha puudumine on iseenesest kahtlemata aktsepteeritav põhjus.

12. Vaidlustuskomisjon on seisukohal, et kõiki asjaolusid arvesse võttes ei nähtu eelkõige vaidlustatud Otsusest, kuid ka Hankija vastustes vaidlustusele toodud põhjendustest, et hankemenetluse kehtetuks tunnistamiseks esineks põhjendatud vajadus RHS § 73 lg 3 p-i 6 mõttes.

Sellest tulenevalt tunnistas vaidlustuskomisjon kehtetuks Hankija otsuse Riigihanke hankemenetluse kehtetuks tunnistamiseks.

Vaidlustusmenetluse kulud

13. Kuna vaidlustusmenetlus lõpeb RHS § 197 lg 1 p-i 5 alusel vaidlustuse täieliku rahuldamisega, kuulub vaidlustusmenetluse kulude osas kohaldamisele RHS § 198 lg 1.

13.1. RHS § 198 lg 1 alusel kuulub Hankijalt Vaidlustaja kasuks välja mõistmisele vaidlustuse esitamisel tasutud riigilõiv 1280 eurot.

13.2. Vaidlustaja esitas tähtaegselt taotluse lepinguliste esindajate kulude väljamõistmiseks kogusummas 5500 eurot (käibemaksuta), kokku 22h õigusabi osutamise eest (keskmise tunnihinnaga 250 eurot).

Vaidlustuskomisjon leiab, et asja keerukust ja materjalide mahukust silmas pidades on Vaidlustaja lepinguliste esindajate kulud ülepaisutatud. Vaidlustusasi on sisult lihtne ning mahult suhteliselt väike, Vaidlustaja esindajad on Riigihankega üksikasjalikult kursis, kuna on olnud Vaidlustaja esindajateks ka varasemas vaidlustusmenetluses ning kohtuvaidlustes. Vaidlustuskomisjoni hinnangul on Vaidlustaja lepinguliste esindajate kulud põhjendatud ja vajalikud 13h ulatuses, mistõttu tuleb Hankijalt välja mõista 3250 eurot käibemaksuta.

13.3. Hankija menetluskulud jäävad Hankija kanda.

Taivo Kivistik
(allkirjastatud digitaalselt)